

УДК (UDC) 94-054.72(=161.2:498)“1919/1939”

ВЛАСЕНКО В. М.

ПРАВОВЕ СТАНОВИЩЕ МІЖВОЄННОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЕМІГРАЦІЇ В РУМУНІЇ (МІЖНАРОДНИЙ АСПЕКТ)

У статті йдеться про правове становище українських емігрантів (біженців) у Румунії в період між двома світовими війнами. Акцент робиться на міжнародному аспекті цієї проблеми. Проаналізовані правові акти щодо біженців, що були прийняті Лігою Націй, Міжнародним бюро праці, Верховним комісаріатом у справах біженців, урядами країн-реципієнтів. Охарактеризовані заходи представників української еміграції у справі захисту інтересів українців, визнання їх окремою національною групою серед біженців та фіксації національності у сертифікатах ідентичності («нансенівських паспортів»).

Ключові слова: біженці, Верховний комісаріат у справах біженців, еміграція, Ліга Націй, Міжнародне бюро праці, Ф. Нансен, сертифікат ідентичності.

Проблема українських біженців та визначення їх правового статусу набуває особливої актуальності на сучасному етапі розвитку української державності. Це, передусім, пов'язано з анексією Російською Федерацією Криму та військово-політичним протистоянням у Донбасі, що змушує велику кількість українців переселятися до інших регіонів України або шукати кращої долі за кордоном у статусі біженців, тимчасових переселенців або емігрантів. Тому пошук шляхів удосконалення норм визначення правового статусу українського біженця/емігранта зумовлює звернутися до історичного досвіду становлення, діяльності та розвитку української еміграції в Румунії у міжвоєнний період. Тоді проблему біженців вирішували як на міжнародному рівні, так і в окремих країнах-реципієнтах. Активними учасниками вирішення цієї проблеми були і самі біженці/емігранти. Складність ситуації для українців полягала в тому, що ні в Лізі Націй, ні в більшості країн перебування еміграції українців не виокремлювали із загальноросійського емігрантського загалу, вважаючи їх підданими колишньої Російської імперії, тобто “*русскими/россійськими*” біженцями. Лише в деяких країнах емігранти домоглися того, що місцева влада визнала їх українцями і зафіксувала це у відповідних документах, що видавалися емігрантам.

Актуальність теми зумовлена ще і тим, що проблема правового статусу міжвоєнної української політичної еміграції в Румунії є недостатньо дослідженою. Уривчасті дані з цієї проблеми наводилися у монографіях з історії української еміграції в Європі [1-2], військовополонених та інтернованих українців в країнах Центральної та Південно-Східної Європи, в тому числі і Румунії на початку 1920-х років [3-4]. Знайшли відображення у науковій періодиці і такі питання, як діяльність Надзвичайної дипломатичної місії УНР в Румунії [5], філії Українського товариства прихильників Ліги Націй

Власенко Валерій Миколайович - кандидат історичних наук, доцент, завідувач кафедри теорії та історії держави і права України Сумського державного університету

в Румунії [6], Громадсько-допомогового комітету української еміграції в цій країні [7-8]. Проте не висвітлені і донині заходи цих інституцій у справі захисту прав емігрантів у Румунії. Саме тому автор ставить собі за мету на основі різноманітних джерел визначити еволюцію вирішення проблеми правового становища українських емігрантів у Румунії на міжнародному рівні.

Українська еміграція в Румунії сформувалася в результаті трьох хвиль еміграції у 1919-1921 рр. Після Другого Зимового походу Армії УНР у листопаді 1921 р. кількість емігрантів у цій країні стабілізувалася і складала, на думку майбутнього Президента УНР в екзилі Миколи Лівичького, 4-5 тис. осіб [9, с. 10].

Проблема правового статусу біженців в Європі взагалі, й окремих країнах, зокрема, виникла на початку 1920-х рр. у зв'язку з появою на континенті великої кількості людей з території колишньої Російської імперії. Складність ситуації щодо біженців полягала у тому, що більшість з них не визнавала радянську владу в Росії й Україні, правові системи колишньої Росії та новостворених на її уламках держав (УНР, Українська Держава, ЗУНР) втратили свою чинність із зникненням самих цих держав. До того ж, радянська Україна позбавила громадянства більшість емігрантів. Так, за статтею 38 *“Положення про чужоземців в УСРР та про порядок придбання і втрати прав українського громадянства”*, яке було прийняте 28 березня 1922 р., позбавлялися українського громадянства такі особи: *“а) уроджені з України, що пробули за кордоном безперервно понад п'ять років, б) що виїхали за кордон з УСРР без належного дозволу Радянської влади, в) що добровільно служили в арміях, які боролись з Радянською владою або приймали участь у будь-яких організаціях, що ставили своєю метою озброєну боротьбу проти неї, г) що мали право оптації українського громадянства і не скористувалися цим правом до часу закінчення терміну останньої, оскільки особи всіх зазначених категорій не одержують до 1 січня 1923 р. від представництва УСРР закордонних паспортів або відповідних посвідчень”* [10, с. 243]. Тобто емігранти втратили підданство Російської імперії або громадянство Української Народної Республіки [11, с. 69-70], Української Держави [12], Західноукраїнської Народної Республіки [13, с. 69-70] і не стали громадянами РСФРР чи УСРР. З'явилися апатриди - особи, які втратили громадянство однієї держави й не набули громадянства іншої [14, с. 127].

Масштаби проблеми біженців спонукали Лігу Націй зайнятися її вирішенням. Цією міжнародною організацією взагалі, та Верховним комісаром у справах російських біженців на чолі з відомим дослідником Арктики Фріт'юфом Нансеном, зокрема, було організовано декілька міжурядових конференцій та нарад, які схвалили низку рішень і рекомендацій щодо визначення правового статусу російських біженців.

По-перше, на початку липня 1922 р. у Женеві відбулася конференція представників країн-реципієнтів, яка ухвалила текст сертифіката ідентичності (так званий *“нансенівський паспорт”*) біженця та правила його видачі. Тепер власник сертифіката Ліги Націй - особа російського походження, яка не набула ніякої іншої державної приналежності. Влада країн перебування емігрантів визнавала документ лише за умови виконання біженцем вимог, що

висувалися постійним жителям країни, сплати коштів за паспорт і його поновлення, наявності документів, що засвідчували його особу та підтверджували становище біженця/емігранта. У сертифікаті зазначалися прізвище, ім'я, дата народження, професія, місце проживання біженця в Росії та країні перебування, прізвища батьків, вік, колір волосся, очі, обличчя, ніс, особливі прикмети власника сертифікату. У вересні 1923 р. угоду про сертифікати визнало 30 країн світу [15, с. 89], в тому і Румунія [16, с. 217].

Власники сертифікатів користувалися правом пересування територією країн-учасників конференції і щодо них не діяли обмеження, передбачені для позбавлених громадянства осіб. Сертифікати видавалися урядами країн-реципієнтів. Щороку їх треба було поновлювати. Спочатку сертифікати отримували емігранти з Росії, в тому числі й українці, з 1924 р. - вірменські біженці, які втекли від геноциду 1915 р. у Туреччині і розселилися в країнах Європи й Азії, згодом - біженці інших національностей.

У середині 1920-х років дещо змінився акцент у вирішенні проблеми біженців. Тепер міжнародні організації більше переймалися справою працевлаштування біженців. Саме тоді Міжнародне Бюро Праці (МБП) шукало кошти для переселення емігрантів до країн Південної Америки. Тому виникла потреба змінити умови видачі сертифікатів, уніфікувати цей процес та залучити кошти самих емігрантів для переселення. У 1926 р. на сторінках тижневика "Тризуб", що видавався урядом УНР в Парижі, були оприлюднені такі пропозиції щодо правового статусу українських емігрантів: зазначення у "нансенівських паспортах" національної приналежності ("українець" замість "росіянин"), екстериторіальність і довший термін чинності сертифіката, зосередження діяльності МБП з переселення емігрантів до країн Південної Америки на надання допомоги їм у пошуку роботи, створення для них підприємств [17, с. 17-18].

По-друге, у травні 1926 р. в Женеві відбулася міжурядова конференція. Оскільки уряди країн-реципієнтів не хотіли виділяти кошти у фонд переселення емігрантів, то на конференції вирішили запровадити для цього збір у 5 золотих франків, який стягувався за отримання сертифіката. Тобто біженці самі фінансували справу переїзду до країн Південної Америки. Дещо змінилося поняття російського біженця/емігранта - "всякое лицо русского происхождения (*d'origine russe*), не пользующееся покровительством правительства СССР и не приобретшее другого подданства" [18, с.5; 19]. Однак запровадження "нансенівських паспортів" не вирішувало проблему правового статусу емігрантів. Тому Ліга Націй ініціювала скликання чергової конференції з цієї проблеми.

По-третє, наприкінці червня 1928 р. у Женеві з ініціативи Асамблеї Ліги Націй та МБП відбулася міжурядова конференція, на якій була підписана міжурядова угода (Arrangement) про правовий статус біженців. У першій її частині (ст. 1) йшлося про представництва Верховного комісара у справах біженців у різних країнах, які фактично виконували функції консульських установ: посвідчували особу і звання біженців, їхній сімейний і громадянський стан; засвідчували правильність, значення і відповідність законам країни походження актів, здійснених у цій країні, підписи біженців, копії документів, складених на їхній мові, перед місцевою владою репутацію, гарну поведінку

біженця, професійну кваліфікацію, університетське й академічне звання; рекомендували біженця компетентній владі у справах видачі віз, дозволу на проживання, допуску до навчання, бібліотек тощо. Такі представники призначалися за згодою уряду країни-реципієнта. Їхня діяльність не повинна була мати політичний характер і не передбачала втручання у справи місцевої влади. Тобто створювався зовсім новий суспільний інститут, який до цього не мав аналогів у світі.

У другій частині (ст.2-9) угоди йшлося про особисті права біженців. Вони стосувалися шлюбно-сімейного і спадкового права. За відсутності принципу взаємності рекомендувалося встановлення пільг, які надаються іноземцям на умовах взаємності, пільг юридичної допомоги у суді; застосовувати до них такі ж податкові правила, як і до громадян країни перебування; візувати і подовжувати термін чинності паспортів спрощеним способом тощо. Рішення конференції мали рекомендаційний характер [19, с. 29-30]. Наприклад, представник Румунії підтримав лише другу частину угоди [16, с. 31].

Однак в угоді йшлося лише про російських і вірменських біженців. Саме тому наприкінці серпня 1928 р. міністр закордонних справ УНР в еміграції, член Дорадчого комітету при Верховному комісаріаті у справах біженців Олександр Шульгин написав два листи до голови Ради Ліги Націй Йохана Прокопе. У першому листі наголошувалося на необхідності визнання українців окремою категорією емігрантів та зазначення української національності у сертифікатах ідентичності. Він аргументував це тим, що на момент виходу на еміграцію українські біженці були громадянами УНР, яку багато країн - членів Ліги Націй визнали самостійною державою, а в деяких з них діяли українські дипломатичні установи. А в таких країнах, як Польща, Румунія та Чехословаччина місцева влада видавала посвідки біженцям із зазначенням у них української національності. О. Шульгин зауважив, що українців не можна вважати росіянами, так само як вірмен турками лише через те, що вірмени були підданими Турецької імперії. У другому листі йшлося про те, щоб представників Верховного комісара у справах біженців обирали не з кола біженців, а із нейтральних осіб [20, с. 14-15]. З цим Асамблея Ліги Націй 1928 р. погодилася [21, с. 13].

Прихильники уряду УНР в еміграції і далі намагалися вплинути на вирішення проблеми правового статусу емігрантів. У 1929 р. у Дорадчому комітеті Верховного комісара у справах біженців були представлені 4 унерівські організації - Український центральний комітет у Польщі, Український республікансько-демократичний клуб у Празі, Генеральна рада Союзу українських організацій у Франції та Громадсько-допомоговий комітет української еміграції в Румунії [22, с. 12-13]. Одним із завдань I Конференції української еміграції, що відбулася 25-26 червня 1929 р. у Празі, була підготовка програми захисту прав українських емігрантів. Саме цьому була присвячена доповідь О. Шульгина на форумі. Головні її тези: *“українська еміграція мусить централізувати свої заходи щодо справи переселення з метою пошукування праці, необхідне більше використання відповідних органів Ліги Націй, ... побільшити укр. представництво у Дорадчій Раді Високого Комісара Ліги Націй в справах біженців, доведення до кінця справи визнання укр. національності Лігою Націй”* [23, с. 15].

У 1920-х роках справою покращення правового становища емігрантів за дорученням кількох українських організацій займався персонально О. Шульгин. Після I Конференції української еміграції нею опікувалася вже Президія Української головної еміграційної ради (УГЕР). На II Конференції УГЕР, що відбулася 24-25 вересня 1932 р. у Празі, йшлося про здобутки і прорахунки у цій справі. Так, 1930 р. міждержавна комісія щодо вирішення проблеми біженців подала роз'яснення про те, що кожна країна-реципієнт на свій розсуд має право у сертифікатах ідентичності позначати українську національність або ні. У деяких країнах не дотримувалися рішення щодо обіймання посади представника Міжнародного офісу у справах біженців ім. Ф. Нансена нейтральною особою. Наприклад, у Румунії на цю посаду призначили колишнього російського посла у цій країні С. Поклевського-Козелл [24, с. 18]. У зв'язку з цим Громадсько-допомоговий комітет української еміграції в Румунії подав протести уряду цієї країни та Міжнародному офісу [25, с. 3-4].

Плідна робота української еміграції у енергійного спрямування у справі захисту прав українських емігрантів на міжнародній арені викликала критику з боку її політичних опонентів в емігрантському середовищі. На сторінках друкованого органу Проводу українських націоналістів *"Розбудова нації"* був надрукований меморіал *"Української громади в ЧСР"* до Ліги Націй. В ньому, з одного боку, позитивно оцінювалися кроки О. Шульгина у цій справі, з іншого боку, йому дорікали те, що він у Дорадчому комітеті не представляв всю українську еміграцію, а тільки її частину, захищав інтереси тільки емігрантів із Наддніпрянської України і забував про західних українців тощо. У відповідь О. Шульгин спростував усі звинувачення [21, с. 13-17]. Такі суперечки між окремими політичними силами української еміграції не сприяли консолідації зусиль у справі захисту інтересів українців в еміграції.

Порушення питання визнання українців окремою категорією емігрантів на засіданнях Ради Ліги Націй (двічі), міждержавних комісій (двічі), Дорадчого комітету Верховного комісаріату у справах біженців (неодноразово), численні звернення до різноманітних міжнародних організацій щодо зазначення у сертифікатах ідентичності біженців української національності сприяли виникненню руху на підтримку цієї справи в окремих країнах [26, с. 84-85]. Особливо активними виявилися емігранти у Чехословаччині.

На початку 1930-х років у зв'язку із ліквідацією Верховного комісаріату у справах біженців окремі підрозділи Ліги Нації та представники урядів країн-реципієнтів ініціювали питання про ухвалення конвенції про правове становище російських і вірменських біженців.

По-четверте, наприкінці жовтня 1933 р. у Женеві представники 12 країн підписали Конвенцію про юридичний статус російських і вірменських біженців. Згідно з нею усі російські біженці урівнювалися в правах або з місцевими громадянами, або з найбільш привілейованими категоріями іноземців. Постанови конвенції мали імперативний характер, що означало їх обов'язкове виконання. Вирішення справи тепер не залежало від дій на свій розсуд суду чи адміністрації, що було можливим за угодою 1928 р.

Конвенція складалася з 23 статей. У 15 з них йшлося про юридичний статус біженців. Решта статей - постанови про порядок підписання,

ратифікації, денонсації цього акту тощо. Країни-підписанти конвенції зобов'язувалися надавати біженцям, які постійно проживали на їх території, нансенівські сертифікати терміном на 1 рік. Вартість візи (для незаможних - безкоштовно) встановлювалася за самим низьким тарифом, що запроваджувався для віз на іноземні паспорти (ст.2). Країни-підписанти конвенції зобов'язувалися не застосовувати такий поліцейський захід, як вислання (*"refoulement"*) біженців, які мали відповідний дозвіл на проживання в країні, крім випадків загрози національній безпеці і публічному порядку (ст.3). Особистий статус біженців визначався або за законом їх місця проживання (*"domicile residence"*), або за законом їх тимчасового перебування (*"esidence"*). Акти, здійснені духовною владою, під юрисдикцією якої перебував біженець, визнавалися в усіх країнах-підписантах конвенції (ст.4). Розлучення біженців здійснювалося за законом їх місцеперебування - постійного чи тимчасового (ст. 5). Біженці урівнювалися в правах з місцевими громадянами щодо вільного доступу до суду і звільнялися від судової застави (ст. 6). У статті 7 підкреслювалося, що місцеве законодавство із захисту національного ринку праці не буде обмежувати біженців, які не менше 3-х років перебували в країні, були одружені з підданими цієї країни або мали дітей - підданих країни та учасників Першої світової війни. До біженців застосовувався найбільш сприятливий режим, що встановлювався для іноземців взагалі, у разі нещасного випадку, безробіття, вагітності, сирітства дітей, у справах соціального страхування, освіти, організації товариств взаємодопомоги (ст.8-12). Біженці урівнювалися в правах з місцевими громадянами у справі сплати податків (ст.13). Пільги, які надавалися іноземцям на умовах взаємності, поширювалися і на біженців (ст.14). Передбачалося створення комітетів для біженців з функціями місцевих представників Ліги Націй при ліквідації Міжнародного офісу у справах біженців ім. Ф. Нансена або усунення секретаріату Ліги Націй від участі *"жневській"* акції (ст.15) [27, с. 10-16].

Конвенція ставала чинною лише за умови її ратифікації певною кількістю країн-підписантів. Однак уряди цих країн не поспішали з ратифікацією. Процес ратифікації конвенції окремими країнами розтягнувся на декілька років.

Із вступом у 1934 р. до Ліги Націй СРСР ситуація щодо захисту прав біженців з Росії й України ускладнилася. Радянські представники виступали проти Міжнародного офісу у справах біженців ім. Ф. Нансена. Вони звинувачували офіс у тому, що він займається допомогою лише російським емігрантам. Згодом позиція СРСР дещо пом'якшала, оскільки офіс надавав допомогу і німецьким біженцям. У 1936 р. Міжнародний офіс очолив норвезький юрист Міхель Хансон. Саме він розробив і 1938 р. реалізував план ліквідації офісу [15, с. 105-106]. 1 січня 1939 р. замість Міжнародного офісу був створений Високий (верховний) комісаріат у справах біженців у Лондоні на чолі з Г.Емерсоном. Верховному комісару доручалося лише встановити контакти з будь-якими організаціями допомоги біженцям на свій розсуд. Тепер допомогою біженцям переймалися тільки уряди країн-реципієнтів [28, с. 9-11].

Отже, проблема правового статусу біженців, які опинилися поза межами Батьківщини, була складною. Вперше міжнародна громадськість

стикнулася з проблемою, що стосувалася більше 1 млн. осіб. Оскільки питання торкалося не тільки самих біженців, але і країн-реципієнтів, то цю проблему намагалися вирішити на міжнародному рівні. Нею займалися Ліга Націй (Асамблея і Рада) та її інституції - Верховний комісар у справах біженців, Верховний комісаріат у справах російських і вірменських біженців, Міжнародний офіс у справах біженців імені Ф. Насена зі своїми підрозділами й органами (Дорадчий комітет, Дорадча комісія) та інші. До вирішення проблеми біженців долучилося і Міжнародне бюро праці. Впродовж міжвоєнного періоду пріоритети у вирішенні проблеми змінювалися. Спочатку кардинальними методами вирішення проблеми вважали репатріацію (повернення на Батьківщину), рееміграцію (переселення до Латинської Америки) та натуралізацію (набуття громадянства країни перебування) біженців, згодом - заходи із пошуку роботи, сприяння у відкритті підприємств, майстерень тощо. При цьому фінансова допомога емігрантам здійснювалася в основному за їхній же рахунок через сплату коштів за так звані "марки Нансена". Перспективними, на наш погляд, є дослідження щодо вирішення країнами-реципієнтами правового статусу українських емігрантів.

1. Троцинський В.П. Міжвоєнна українська еміграція в Європі як історичне і соціально-політичне явище / В.П. Троцинський. - К.: Інтел, 1994. - 259 с.
2. Піскун В. Політичний вибір української еміграції (20-ті роки ХХ століття) / В. Піскун. - К.: МП "Леся", 2006. - 672 с.
3. Павленко М. Українські військовополонені й інтерновані у таборах Польщі, Чехословаччини та Румунії: ставлення влади і умови перебування (1919-1924 рр.) / М. Павленко. - К., 1999. - 352 с.
4. Срібняк І. Обеззброєна, але нескорена: Інтернована Армія УНР у таборах Польщі й Румунії (1921-1924 рр.) / І. Срібняк. - К.: Вид-во ім. Олени Теліги, 1997. - 128 с.
5. Власенко В. Документи і матеріали Надзвичайної дипломатичної місії УНР в Румунії (1919-1923 рр.) / В. Власенко // Пам'ятки: археографічний щорічник. - К., 2008. - Т. 8. - С. 129-160.
6. Власенко В. Філія Українського товариства Ліги Націй у Бухаресті: перші кроки / В. Власенко // Література та культура Полісся: Збірник. - Вип. 38: Регіональна історія та культура в сучасних дослідженнях. - Ніжин, 2007. - С. 160-170.
7. Власенко В. З історії організованого життя української політичної еміграції в Румунії у 1929-1932 рр. (за матеріалами Центрального державного архіву Болгарії) / В. Власенко // Пам'ятки: археографічний щорічник. - К., 2010. - Т. 11. - С. 185-202.
8. Власенко В. Третя конференція міжвоєнної української еміграції в Румунії (до 85-річчя від дня проведення) / В. Власенко // Студії з архівної справи та документознавства. - К., 2010. - Т. 18. - С. 170-175.
9. Ливицький М.А. ДЦ УНР в екзилі між 1920 і 1940 роками / М.А. Ливицький. - Мюнхен; Філадельфія: Вид-во Укр. інформ. бюро, 1984. - 72 с.
10. Положення про чужеземців в УСРР та про порядок придбання і втрати прав українського громадянства від 28 березня 1922 р. // Збірник узаконень і розпоряджень Робітничо-Селянського Уряду України. - Харків, 1922. - Ч. 14. - С. 237-244.
11. Закон про громадянство Української Народної Республіки. 2 березня 1918 р. // Архіви України. - К., 1992. - № 1/3. - С. 69-70.
12. Закон Ради міністрів про громадянство Української Держави. 2 липня 1918 р. // Державний вістник. - К., 1918. - Ч. 21 (11 липня) / Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=1219503&cat_id=661211
13. Закон "Про право горожанства Західній Області Української Народної Республіки". 8 квітня 1919 р. // Вістник державних законів і розпорядків Західноукраїнської Народної Республіки. - Станіслав, 1919. - Вип. 10 (5 травня). - С. 69-70.
14. Юридична енциклопедія: в 6 т. / Редкол. Ю. Шемшученко (відп. ред.) та ін. - Т. 1 (А-Г). - К.: Укр. енциклопедія, 1998. - Т. А-Г. - С. 127.

15. Бочарова З.С. Правовое положение российских беженцев в 1920-1930-е гг. / З.С. Бочарова // Адаптация российских эмигрантов (конец XIX - XX в.): исторические очерки. - М., 2006. - С.72-132.
16. Русские беженцы: Проблемы расселения, возвращения на Родину, урегулирования правового положения (1920-1930-е годы): Сб. документов и материалов / Сост. З.С. Бочарова. - М.: РОССПЭН, 2004. - 400 с.
17. *Емігрант*. Думки емігранта (перед конференцією Міжнародного Бюро Праці в справі допомоги біженцям з бувшої Росії) // Тризуб. - Париж, 1926. - Ч. 20. - С.16-19.
18. Таубер Л.Я. Лига Наций и юридический статус русских беженцев / Леонид Яковлевич Таубер. - Белград, 1933. - 32 с. (Отгиск: Записки Русского научного института в Белграде. - Вып. 9. - Белград: Штампарија "Светлост", 1933).
19. Приложение I. Соглашение (Arrangement) о юридическом статусе русских и армянских беженцев от 30 июня 1928 г. // Таубер Л. Я. Лига Наций и юридический статус русских беженцев. - Белград, 1933. - С.29-30.
20. Справа української еміграції в Лізі Націй // Тризуб. - 1929. - Ч. 4. - С.11-15.
21. Шульгин О. В обороні нашої честі і національного імені / О. Шульгин // Тризуб. - 1930. - Ч. 37. - С.13-17.
22. *Женеvecь*. Ліга Націй і справи еміграції // Тризуб. - 1929. - Ч. 10. - С.11-13.
23. 1-а конференція української еміграції в Празі і Головна Еміграційна Рада // Тризуб. - 1929. - Ч. 50. - С.10-21.
24. Шульгин О. Праця другої конференції Української Головної Еміграційної Ради / О. Шульгин // Тризуб. - 1932. - Ч. 46. - С.16-23.
25. Геродот Д. Офіс Нансена та українська еміграція в Румунії / Д. Геродот // Тризуб. - 1932. - Ч. 37. - С. 3-4.
26. Шульгин О. Без території. Ідеологія та чин Уряду УНР на чужині. Автентич. відтворення вид. 1934 р. / Олександр Шульгин. - К.: Юрінком Інтер, 1998. - 352 с.
27. Русские во Франции: Справочник / ред. В.Ф. Зеелера. - Париж: Издание С.М. Сарач, 1937. - 86 с.
28. Лівцицький М. Скасування Офісу Нансена та майбутня організація міжнародної опіки над еміграцією (Лист із Женеви) / Микола Лівцицький // Тризуб. - 1938. - Ч. 47. - С.9-11.

Власенко В. М. ПРАВОВОЕ ПОЛОЖЕНИЕ МЕЖВОЕННОЙ УКРАИНСКОЙ ЭМИГРАЦИИ В РУМЫНИИ (МЕЖДУНАРОДНЫЙ АСПЕКТ)

В статье речь идет о правовом положении украинских эмигрантов (беженцев) в Румынии в период между двумя мировыми войнами. Акцент делается на международном аспекте этой проблемы. Проанализированы правовые акты о беженцах, принятые Лигой Наций, Международным бюро труда, Верховным комиссариатом по делам беженцев, правительствами стран-реципиентов. Охарактеризованы действия представителей украинской эмиграции по защите интересов украинцев, о признании их отдельной национальной группой среди беженцев и фиксации национальности в сертификатах идентичности ("нансеновских паспортах").

Ключевые слова: беженцы, Верховный комиссариат по делам беженцев, Лига Наций, Международное бюро труда, Ф.Нансен, сертификат идентичности, эмиграция.

Vlasenko V. M. THE LEGAL STATUS OF THE INTER-WAR UKRAINIAN EMIGRATION IN ROMANIA (INTERNATIONAL ASPECT)

The article deals with the legal status of Ukrainian immigrants (refugees) in Romania in the period between the two World Wars. The emphasis is placed on the international aspect of the issue. Legal acts on refugees adopted by the League of Nations, International Labour Office, High Commissioner for Refugees, and the governments of recipient countries were analyzed. The actions of representatives of the Ukrainian emigration on protection of interests of Ukrainians, recognition of their ethnic group among the refugees and specification of their nationality in the certificates of identity (Nansen passports) were characterized.

Key words: refugees, High Commissioner for Refugees, League of Nations, International Labour Office, F. Nansen, certificate of identity, emigration.